

Gönderme Tarihi: 24.02.2019

Kabul Tarihi: 16.04.2019

*Bu bir kitap tanıtımıdır

Çevrimiçi eğitimde motivasyon*

Öğr. Gör. Dr. Hasan UÇAR^a<https://orcid.org/0000-0001-9174-4299>^a Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bozüyük Meslek Yüksekokulu, Bilecik

Özet

Çevrimiçi öğrenme ortamlarında motivasyon konusu hakkında bilgi edinmek isteyen herkes Maggie Hartnett tarafından yazılan *Çevrimiçi Eğitimde Motivasyon* isimli kitabı yararlı bulacaktır. Kitap, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlerin motivasyonunu farklı bir bakış açısıyla ele almaktadır. Kitapta ayrıca uzaktan öğrenenlerin motivasyonunu birinci elden anlamak için iki durum çalışmasına yer verilmiştir. Bu yönüyle yazar kitapta, çevrimiçi öğrenme sürecinde öğrenenlerin nasıl ve neden motive oldukları ve motivasyonunu engelleyen faktörlerin neler olduğunu derinlemesine incelemiştir. Kitapta, özellikle, öğrenenlerin motivasyonunu artıran ve engelleyen faktörler tanımlanmakta ve bunların her biri ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır. Ayrıca kitap, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenen motivasyonunun karmaşıklığına dikkat çekerek, bu ortamlarda çalışan eğitimcilere, öğretim tasarımcılarına ve karar vericilere çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Motivasyon, çevrimiçi eğitim, uzaktan eğitim, açık ve uzaktan öğrenme

Abstract

Anyone who wants to learn about motivation in online learning environments will find ideas useful presented in the book *Motivation in Online Education* written by Maggie Hartnett. The book deals with the motivation of learners in online learning environments from a different perspective. The book also includes two case studies in order to understand the motivation of distance learners at first hand. In this way, the author examines in depth how and why online learners are motivated in the online learning process and the factors that hinder their motivation. In particular, the author describes the factors that increase and hinder the motivation of online learners and each is discussed in detail. In addition, the book draws attention to the complexity of learning motivation in open and distance learning environments and offers various suggestions to online educators, instructional designers and decision makers working in these environments.

Keywords: Motivation, online education, distance education, open and distance learning

Kaynak Gösterme

Uçar, H. (2019). Çevrimiçi eğitimde motivasyon* [Kitap tanıtım Motivation in Online Education by Maggie Hartnett (Ed.)]. *AUAAd*, 5(2), 107-113.

Giriş

Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenenler, öğrenme süreçlerinden tamamen sorumludur. Bu süreçte öğrenenin; öğrenme ortamını düzenlemesi, öğrenme sürecini planlaması, öz değerlendirilmede bulunması beklenir. Bu anlamda motivasyon, öğrenenin çeşitli zorluklarda mücadele etmesi ve öğrenme hedeflerine ulaşmasını sağlaması bakımından kilit bir konu olarak karşımıza çıkar (Ucar & Kumtepe, 2019). Bu bağlamda açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenen motivasyonu hakkında bilgi edinmek isteyen herkes, Maggie Hartnett (2016) tarafından yazılan *Çevrimiçi Eğitimde Motivasyon* (Motivation in Online Education) isimli kitabı yararlı bulacaktır. Bu kitap, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlerin motivasyonunu farklı bir bakış açısıyla ele almaktadır. Çalışmada, çevrimiçi öğrenenlerin motivasyonlarını birinci elden anlamak için iki durum çalışmasına yer verilmiştir. Bu yönüyle kitap, uzaktan öğrenme ortamlarının motive edici şekilde tasarlanmasına ya da çeşitli stratejilerin kullanımına odaklanan diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Kitapta, özellikle, öğrenenlerin motivasyonunu artıracak veya azaltabilecek faktörler tanımlanmakta ve bunların her biri ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır. Kitap, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenen motivasyonunun karmaşıklığına dikkat çekerek, bu ortamlarda çalışan eğitimcilere, öğretim tasarımcılarına ve karar vericilere çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Son yıllarda uzaktan öğrenme ortamlarındaki derslerin tamamlanma yüzdeleri dikkate alındığında motivasyon faktörünün önemi tekrar karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitimciler ve öğretim tasarımcıları, öğrenme sürecinde motivasyona ilişkin yapıları dikkate alarak öğrenenlerin motivasyonunu olumlu yönde etkileyecek yöntemleri bu kitapta bulabilirler. Yazar, bu kitapla hem motivasyon hem de uzaktan eğitim alanyazınına katkı sağlamaktadır. Kitap altı bölümden oluşmaktadır: *Giriş, Çevrimiçi öğrenmede motivasyonun Önemi, Durum Çalışmaları, Durum Çalışmaları Motivasyon Hakkında Bize Ne Söylüyor?, Eğitimciler, Tasarımcılar ve Öğrenenler için Motivasyon Kuralları, ve Sonuç.*

Kitabın İçeriği

Giriş bölümünde yazar, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlerin motivasyon durumlarını ele almakta ve bu bağlamda araştırma sorununu ortaya koymaktadır. Kitapta, çevrimiçi öğrenme ortamlarında motivasyonun giderek daha fazla dikkat çeken önemli bir faktör olduğunun altı çiziliyor ve bu durumun nedenlerine değiniliyor. Son olarak, kitabın diğer bölümlerinde yer alan konulara yön veren araştırma amaçları açıklanmıştır.

İkinci bölümde, çevrimiçi öğretme ve öğrenme bağlamında motivasyonun önemine dikkat çeken yazar, motivasyon faktörünün bu ortamlarda neden temel bir husus olduğunu anlatmıştır. Ayrıca yazar, öğrenme sürecinin bir bilgi inşa etme süreci olduğunu belirterek dijital teknolojilerin öğrenme bağlamındaki artan rolünü geniş bir perspektifle değerlendirmektedir. Ardından, çevrimiçi öğrenmeye ilişkin temel tanımlar ve bu tanımlara ilişkin kavramlar tartışılmıştır. Bunun yanı sıra çevrimiçi öğrenme ortamlarında kullanılan güncel pedagojik yaklaşımlar ele alınmıştır. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenme motivasyonunu ele alan araştırmalar güncel motivasyon kuramları dikkate alınarak tartışılmıştır. Bu bağlamda, içsel motivasyon kuramı olan öz-belirleme kuramı (self-determination theory) ayrıntılı olarak tartışılmaktadır. Ayrıca öğrenen motivasyonunun sürekliliğinin dikkat çekilerek öz-belirleme kuramına dayandığı özerklik, yetkinlik ve ilişki gibi psikolojik kavramlar da tartışılmaktadır. Son olarak, kitabın kavramsal çerçevesi olarak kabul edilen öz-belirleme kuramının kullanımına ilişkin gerekçeler verilmiştir.

Üçüncü bölümde, öğrenenlerin bulunduğu ortamda öğrenme motivasyonunu araştıran iki durum çalışmasından elde edilen araştırma sonuçları paylaşılmaktadır. Çevrimiçi öğrenme bağlamında öğrenenlerin motivasyonu birinci elden incelenmiştir. İki durum çalışmasına toplamda 21 öğrenen katılmış ve öğrenenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenme motivasyonlarını etkileyen sosyal ve bağlamsal faktörler detaylı bir şekilde araştırılmıştır. Bu bölümde sunulan kanıtlar, çevrimiçi öğrenme sürecinde öğrenenlerin motivasyonunun çok yönlü olduğunu ve öğrenme motivasyonunun duruma bağlı olarak karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Dördüncü bölümde, üçüncü bölümde bildirilen iki durum çalışmasının motivasyon hakkında bizlere neler söylediği tartışılmaktadır. Çalışmaların bulguları, hem öğrenenlerin motivasyonunu hem de belirli sosyal ve bağlamsal etkilerin farklı motivasyon türlerini nasıl desteklediği veya engellediğini tartışmakta ve bir sentez ortaya koymaktadır. Öz-belirleme kuramındaki özerklik, yeterlilik ve ilişki kavramları, tanımlanmış sosyal ve bağlamsal etkilerin, öğrenenlerin psikolojik gereksinimlerini nasıl artırdığını veya zayıflattığını ve dolayısıyla onların motivasyonunu nasıl desteklediğini göstermek için ele alınmaktadır. İki durum çalışması arasındaki farkların yanı sıra önemli ortak noktalar da araştırılmış ve tartışılmıştır. Ayrıca çalışma bulguları ile çevrimiçi eğitimde var olan motivasyon araştırmalarına destek sağlanmakta ve bu kapsamın genişletildiğine ilişkin dikkat de çekilmektedir.

Beşinci bölümde; eğitimciler, öğretim tasarımcıları ve öğrenenler için motivasyon kuralları göz önünde bulundurularak çeşitli önerilere yer verilmektedir. Ayrıca bu bölümde, öğretmenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına uygulayabilecekleri faydalı öneriler de yer almaktadır. Bunun yanı sıra, çevrimiçi eğitim veren öğretim elemanlarının sürekli gelişiminden sorumlu olan profesyoneller için fikirler paylaşmakta ve çevrimiçi derslerin ve programların geliştirilmesinden, kalitesinden ve değerlendirilmesinden sorumlu öğrenim tasarımcılara ve akademik personele de öneriler verilmiştir. Son olarak, çevrimiçi derslerde öğrenme motivasyonunu desteklemek için gereken koşullar ve önemli faktörler ele alınmaktadır.

Altıncı ve son bölümde ise kitabın ana katkıları vurgulanmakta ve gelecekte yapılabilecek çalışmalara ilişkin öneriler sunulmaktadır. Ayrıca bu bölümde çevrimiçi öğrenme bağlamlarında motivasyonun karmaşık ve çok boyutlu doğasının öğrenme motivasyonunu desteklemede veya engellemede çeşitli sosyal ve bağlamsal faktörlerin rolüne dikkat çekilmektedir. Dijital teknolojiler öğrenme sürecinde yaygınlaştıkça, etkili öğrenme çıktılarının teşvik edilmesi için tüm paydaşların öğrenen motivasyonunun karmaşıklığı göz önünde bulundurularak buna ilişkin çözümler üretmelidir. Çalışmada elde edilen bulgular, öğretim yaklaşımı ve kullanılan teknolojiler gibi durumsal faktörlerin, öğrenenlerin motivasyonunu desteklemekte veya zayıflatmakta rol oynadığı bu iki uç arasında bir bakış açısını desteklemektedir.

Sonuçlar

Bu kitap, sadece motivasyon literatürüne değil, bir bütün olarak açık ve uzaktan öğrenme alanına da önemli ve değerli bir katkı sunmaktadır. Kitapta çevrimiçi eğitimde motivasyon alanındaki gelişmelerin birçoğu ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilerek sunulmaktadır. Her ne kadar yazar motivasyona odaklanarak başlasa da açık ve uzaktan öğrenme alanında motivasyon konusuna daha geniş bir çerçeveden bakmayı başarmıştır. Bundan dolayı, kitap uzaktan eğitim alanında motivasyon konusuna ilgi duymaya başlayanlar için iyi bir başlangıç noktası olarak görülebilir, kitabın bazı bölümleri ise bu konuda çalışanlar için ilginç bilgiler de paylaşmaktadır. Bu kitabı okumanın uzaktan eğitimde motivasyon konusuna bakış açısına olumlu yönde katkıda bulunabileceğine inanıyorum. Ayrıca bu konuda araştırma yapanlara, karar vericilere ve uzaktan eğitimcilere katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Öneriler

Motivasyon, öğrenme sürecinin tamamından tek başına olumlu ya da olumsuz anlamda sorumlu değildir. Bu açıdan motivasyon, öğrenme öncesinde öğrenenlerin hedeflerine ve arzularına odaklanır ancak öğrenme sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlar motivasyondan öte eylemsel ve iradi bir durumdur. Bu bağlamda, açık ve uzaktan öğrenme süreçlerinde motivasyon kavramını bütüncül bir şekilde ele almak yerine öğrenme sürecinden önce motivasyona ya da hedeflere sahip olma ve motivasyonu gerçekleştirme ya da hedeflere ulaşma şeklinde ikiye ayrılarak incelemesi önerilebilir. Buna ek olarak, motivasyon doğrudan gözlemlenemeyen bir faktör olduğundan dolayı olarak kullanılacak stratejilerle öğrenenlerin motivasyonunu ve isteklerini artıracak yöntemler kullanılabilir. Buna ilişkin Keller'in (2010); öğrenenlerin, öğrenme araçlarının ve öğrenme ortamlarının analiz edilmesi ve buna göre motivasyon ve iradi stratejilerinin kullanılması öngören ARCS-V motivasyon tasarım modelinin uygulanması önerilebilir.

Kaynakça

- Hartnett, M. (2016). *Motivation in online education*. Singapore: Springer.
- Keller, J. M. (2010). *Motivational design for learning and performance: The ARCS model approach* (1st ed.). New York, NY: Springer.
- Ucar, H. & Kumtepe, A.T. (2019). 'Be Motivated and Motivate': Interview with John M. Keller. *eLearn Magazine*. Manuscript in press.

Yazar Hakkında

Öğr. Gör. Dr. Hasan UÇAR

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bozüyük Meslek Yüksekokulunda Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programından (İÖLP) 2005 yılında mezun olan Uçar, 2012 yılında yüksek lisans ve 2016 yılında doktora eğitimini Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Anabilim Dalında tamamlamıştır. Güncel çalışma konuları arasında açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında motivasyon ve motivasyon tasarımı yer almaktadır.

Posta adresi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bozüyük Meslek Yüksekokulu 1. Cd.
Yeşilkent, Bozüyük, Bilecik 11300
Tel (İş): +90 228 214 1318
Eposta: hasan.ucar@bilecik.edu.tr